

A személyi állomány körében folyó pártpolitikai munka néhány tapasztalata és feladatai a hadtápszervek háborúra történő felkészítése során

Sándor György ezredes

Néphadseregünk hadtápbiztosításának fontos, mondhatnánk meghatározó részét képezi a hadtápcsapatok, szervezetek és intézetek, valamint törzsek harckészültségének, háborúra történő felkészítésének állapota. Az élet természetes rendje, hogy miután a hadtápszolgalat az állandó harckészültség időszakában is gondoskodik a hadsereg ellátásáról a fegyelem és a közvélemény előtt a mindennapi szolgáltatások ügye szerepel és csak ritkán, elsősorban a gyakorlatok során kerülnek a hadtáp háborúra történő felkészítésének kérdései jobban előtérbe. Pedig valójában e szervek harckészültségével és felkészítésével összefüggő feladatok az elmúlt évek során csakúgy, mint napjainkban a hadtápnál dolgozók munkájának meghatározó, kulcskérdését képezik.

Az e téren meglevő feladatok éppen attól is az általánosnál bonyolultabbak, mert hiszen úgy kell a hadtápot felkészíteni a háborúra, hogy funkciójának teljesítése nem a háborúval kezdődik. A háborúra történő átmenet e funkciók gyakorlásának folytatását jelentik lényegesen megváltozott körülmények, nehezebb feltételek közepette, amelyet természetesen a hirtelen megsokszorozódó méretek és más egyéb körülmények lényegesen befolyásolnak.

Jelen tanulmányunkban a hadtáp háborúra történő felkészítésének gazdag tapasztalatából kívánunk feldolgozni néhány olyan kérdést, amelyek megítélésünk szerint lényeges összetevői e folyamatnak, az elmúlt évek során tartalmi vagy módszertani megoldásukat illetően fejlődtek és segítségül szolgálhat az előtünk álló időszak tennivalóinak megoldásához.

A tanulmány – terjedelménél fogva – két részletben kerül közzétételre. A II. rész a folyóirat ez évi 4. számában jelenik meg.

I. Rész

A) Abhoz, hogy a fejlődés, a változás összefüggéseit is feltárjuk bevezetőben néhány olyan kérdésről kell szólnunk, amelyek lényegesen befolyásolták az e téren kifejtett erőfeszítéseket.

Elsőként pártunk honvédelmi politikájáról e politika megvalósításában elért eredményekről kell említést tennünk, mint a háborúra történő, az ország fegyveres védelmét biztosító rendszabályok komplex együtteséről. Pártunk a szocialista haza fegyveres védelméről szóló marxista-leninista útmutatásokat alkotó módon alkalmazta napjaink valóságára. Több mint tízéves fejlődés eredményét áttekintve a Központi Bizottság 1988 február 8-ától 10-éig megtartott ülésén foglalta össze azokat a honvédelmi célkitűzéseket, amelyek az elmúlt évek során megvalósulva lényeges változást eredményeztek.

Így mindenekelőtt olyan korszerű haderő létrehozása, amely megfelelő katonai erővel támasztja alá államunk politikáját és hatékonyan szembe tud szállni az ellenséggel. Másodsorban a honvédelem, a fegyveres erők minőségi fejlesztéséhez szükséges anyagi feltételek biztosítása a népgazdaság fejlődésével és az életszínvonalal összhangban. Egyidejűleg az egész társadalom aktív, tevőleges részvételének biztosítása a haza védelmének érdekében. Összességében megte-remteni azokat a feltételeket, amelyek birtokában hazánk nagyságának és erejének mértékében közös ügyünk védelmében képes legyen helytállni a szocialista országok szövetségében.

A felsoroltak bármelyik elemét ragadjuk meg és vizsgáljuk akárcsak a legutóbbi tíz év függvényében, olyan minőségi változás mutatható ki – és mindjárt tegyük hozzá a védelmi színvonal erőteljes fejlődésében – amelyek a hadtáp háborús felkészítését közvetlenül és közvetve is nagy mértékben befolyásolták. Napjainkban amikor is alig másfél éve kezdtük el új középtávú tervünket és egyre nagyobb ütemben folyik a távlati tervek elkészítése, igen fontos annak ismételt hangsúlyozása:

1. Nem változott és előreláthatóan nem is változik pártunk honvédelmi politikája, amelyet természetesen a nemzetközi helyzet lényegesen befolyásolhat. Az enyhülés folyamatában időnként és napjainkban is jelentkező ellentétes törekvések bár igen sok veszélyt rejtenek magukban és időlegesen a honvédelemre vonatkozó konkrét következményekkel is járhatnak, de mert nem a fő folyamatokat meghatározó alapvető erőviszonyokból következnek hatásukkal csak átmenetileg kell számolnunk.¹

2. A honvédelem részesedése a nemzeti jövedelemből most már hosszú évek óta változatlanul a 4⁰/₀ felett van. Ez, a nemzeti jövedelem fejlődésével állandóan növekvő nagyságrendet, lehetőséget biztosít. A most folyó 5 éves tervünk meglevő gazdasági nehézségei bár fejlesztési célkitűzéseink egynemelyikét későbbi időpontra halasztotta, sőt minden bizonnyal egyik-másik át is húzódhat a következő tervidőszakra, összességében nem okoz előreláthatóan

¹ Ezt az átmeneti időt történelmileg értjük, amely akár egy évtizedet is magába foglalhat, és ezalatt a fegyverkezési verseny egy újabb szakasza is kibontakozhat. (A tudományos tanács ülésén elhangzott észrevétel).

olyan gondot, amelyek fejlesztési célkitűzéseinknek, azok fő tendenciáinknak átértékelését kíváná. Sokkal inkább számottevő és a hadtápszervek fejlesztését lényegesen befolyásoló az a körülmény, amely a népgazdaságon belüli szűk keresztmetszetet illeti, mint például a munkaerő-helyzet, hogy csak a legfontosabbat említsük.

3. Különösen kézzelfogható eredmények születtek a társadalom egészének felkészítése tekintetében, a lakosság, a népgazdaság, a vezető szervek területén. Ez a változás a jövőben is számottevő tényezőként fontos eleme harcászultságunk alakulásának, ami a tömegek tudati viszonyainak kétségtelen további előrehaladását jelzi és ami a nagylétszámú tartalékos állományból alakuló szervezetünk vonatkozásában vitathatatlanul nagy szerepet játszik.

4. Ezekben az években tovább erősödött szövetségi rendszerünk, amelynek egyik kiemelkedő állomása a VSZ főparancsnokának az anyagi és technikai biztosítás általános követelmény-rendszerének meghatározása volt a hadtáp továbbfejlesztése céljából. Ezzel egyidejűleg két- és többoldalú találkozók, konzultációk és különösen a közös gyakorlatokon tovább gazdagodtak az együttműködés formái, sokat tanultak egymástól az e területen dolgozók.

Másik, a hadtápszervezetek fejlesztését, háborúra történő felkészítését alapvetően meghatározó tényező a korszerű harceljárások továbbfejlődésével, valamint az ezzel összefüggő változásokkal kapcsolatos. Ezekben az években fejlődtek, változtak a harc megvívására vonatkozó elképzelések és ennek megfelelően változtatták a harc megvívására szolgáló szervezeteket és eszközöket. Mindez lényegesen befolyásolta a hadtápszervezeteket, hiszen közvetlen és közvetett hatással voltak a hadtápra háruló feladatok ellátására.

Rákövetkező lényeges hatás a hadügy forradalmának, még közelebbről a tudományos és technikai forradalom, a fegyverzet és technika rohamos fejlődésének eredményeként figyelhető meg. Az ennek alapján végbement változások növelték és bővítették a hadtápbiztosítás körét, egyben változtatták az anyagi ellátás eszköztrendszerét, gépesítésének fokát és felhasználásukat egyre inkább kiszélesítik.

Végül szólni kell arról a változásról is, amelyik egyre nagyobb szerepet tölt be a hadtápbiztosítás alakulásában. Ez az emberekről történő fokozottabb gondoskodás, az élet-, szolgálat- és munkakörülmények javítását előirányzó program, amely már elsősorban a hadtápon belüli fejlesztés és változás számtalan részét váltotta ki.

Látható e vázlatos felsorolásból is, hogy több tényező együttes hatása alatt formálódott és fejlődött a néphadsereg hadtápbiztosításának tartalma és formája, amelyen belül – nem győzzük eléggé hangsúlyozni – a hadtáp háborús felkészítésének rendje, céljait és a megoldás módszereit illetően lényegesen változott. E változások egyaránt érintették a csapathadtápot, annak valamennyi tagozatát és természetesen a központhadtáp szervezeteit is.

A hadtáp háborúra történő felkészítésében az előbbieken felsorolt körülmények által meghatározva számtalan kérdést vetett fel az élet, amelyet azonban csak a gyakorlati tapasztalatokra támaszkodva már megoldani nem lehetett. Ezért is nagy érdem illeti azokat a hadtáptiszteket, akik mindennapi munkájuk mellett elméletileg kidolgozták és tudományosan megalapozták a felkészítés

alapvető kérdéseit. E kutató-tudományos munka eredményeként ma egyre jobb összhang jön létre a harc megvívásával szemben támasztott követelmények és azok anyagi feltételei között. A harc hadtápbiztosításának kérdései közül elméletileg és gyakorlatilag is kiemelkedők:

- az anyagi eszközök tulajdonságainak közelítése a harc során történő felhasználás követelményeihez. Ez a meglévő anyagfélések célszerű kiválasztása, bizonyos anyagfajták speciális módon történő előállítás, a helyettesíthetőség, a meglévő tulajdonságok erősítése vagy csökkentése útján valósul meg,

- az anyagi eszközök felhalmozásának, tárolásának, állaguk megvédésének, hozzáférhetőségüknek kérdései. Ezek ellentmondásosan oldódnak meg, mert még egyfelől az anyagi eszközöket a közvetlen felhasználóknál lenne célszerű tárolni ez másfelől azonban azok mozgékonyágát, a harcban aktíván résztvevők számának csökkenését eredményezné,

- a fenti probléma váltja ki a hadtápbiztosítás általános – és mindenki által elvégezhető – feladatai és a szakfeladatok megkülönböztetésének kérdését. Igazából ezen a ponton formálódik a hadtápegységek, -egységek és -csapatok funkcionális feladatköre, amelynek számtalan következménye azok konkrét felkészítési programjában ölt testet,

- különösen nagy jelentőségű kérdése a hadtápbiztosításnak az anyagok szállítása. A csapatok mozgékonyága, anyagfelhasználásuk üteme és a harc dinamikája mindig is, de napjainkban különösen egyre nagyobb próbára teszi a szállítás lehetőségeit. Itt kapcsolódik a szállítást biztosító eszközök célszerű kiválasztásának problémája, valamint a közlekedési utak előkészítése, karbantartása, helyreállítása stb.,

- egyre növekvőbb jelentőségű a csapatok egészségügyi feladatainak, mindenekelőtt a várható nagy veszteségek, a sebesültek ellátása, gyógyítása és hátraszállítása. Ezen belül is annak megítélése hol, mikor, milyen betegállomány ellátására kerülhet sor, amely meghatározhatja az egészségügyi szervezet felépítését és feladatkörének kialakítását.

Közel sem vázoltuk fel azoknak a kérdéseknek a teljes körét, amelyek megoldását számba kell venni a hadtáp felkészítésében, de talán így is érzékelhető milyen nagy körülményt, hányféle érdek számbavételét kívánja ez a tevékenység. Ennek során bontakoztak ki azok a követelmények és fogalmazódtak meg egzakt mutatókban, amelyek azután hadművelleti, ezen belül is szervezeti, diszlokációs és egyéb formákban öltött és ölt testet. Ebből következnek a hadtápszervek kiképzési, mozgósítási programjaik és nem utolsósorban azok a követelmények, amelyek az itt szolgálókkal szemben a politika, az erkölcs és fegyelem tekintetében nélkülözhetetlenek a feladatok végrehajtásához.

A követelmények számbavétele során a feladatok speciális és ugyanakkor komplex jellege miatt is e megoldás összhadtáp és szakági törekvések összefogott együttes munkáját követeli meg.

A hadtápszervek háborús felkészítése tekintetében – mint a harcoló csapatoknál is – több tényező miatt az idő vált egyre meghatározóbbá. Még korábban az időnyeréssel komoly előnyre lehetett szert tenni a fegyveres harc megvívása során, napjainkban az idővel való versenyfutás hovatovább a fegyveres harc végső kimenetelét is érdemben meghatározhatja. Így a szervezetek felkészítése során a fejlődés egyik iránya az időnormák csökkentése volt és maradt.

Ez azt jelenti, hogy a hadtápbiztosítás valamennyi kérdését állandóan tanulmányoznunk kell az idő függvényében. Itt is a követelmény és a lehetőség közelítése a cél. A megoldásnak számtalan formája és módszere alakult ki ezekben az esztendőkbén. Ezek a tervező, szervező, előkészítő, kiképző tevékenységben éppúgy, mint a mozgósítás végrehajtásának az eszközök és anyagok tárolásának rendjében a célszerűség, a legkevesebb időráfordítás elveit követelik és biztosítják.

Az időnyerés másik ilyen fontos tényezője a hadtápbiztosítás feladatainak gépesítése. A gépesítés azonban csak akkor hozhat eredményt, ha megteremtjük a gépek felhasználásának lehetőségét az anyagok készletezése, raktározása, szállíthatósága tekintetében is. A gépesítés, amely legtöbbször korszerűsítés is, a hadtápbiztosítás területén nem fogható fel analóg módon, mint például a technikai haladás és a hadsereg technikájának fejlődése. Ennek több oka is van, a legfontosabb egyrészt az, hogy a hadtápbiztosítás eszközeinek igen nagy hányadát a népgazdaságból a veszélyeztetettségi időpontban vagy azt követően vesszük át, másrészt a hadtáp alkalmazta technika erkölcsi elavulása éppen a mindennapi használat miatt lassúbb, mint a fegyverzet vagy egyéb harci technika területén. Ezt is figyelembe véve igen értékesnek kell megítélnünk azokat a törekvéseket, amelyek a népgazdaságból lebiztosításra kerülő technikai eszközök gyártásának igyekszik a katonai felhasználás igényéből fakadó – legtöbbször apró – módosításokat, kiegészítéseket érvényesíteni.

Ez utóbbi gondolat jelzi azt a fontos összefüggést, amely megtalálható közvetlenül a népgazdaság felkészítése és a hadtáp háborúra történő felkészítése között. Nagyon nagy felelősség hárul egy-egy szakág, szolgálati ág vezetésére a katonai érdekek kifejezése és érdemi képviselése során.

A szervezetek háborúra történő felkészítésében meghatározó szerepet játszik az állomány felkészítése. A csapatokhoz viszonyítva a hadtápszervezetek és -egységek béke és háborús létszáma lényegesen eltolódik az utóbbi javára a háborúra történő áttérés első pillanatában. Ebből is fakad az a fontos sajátosság, hogy a hadtápszervek nemcsak a tartalékos állományból kerülnek zömében mozgósítás útján felállításra, hanem a tartalékos állomány jelentős részét magának a hadtápnak kell kiképeznie, kisebb részében a sorkatonai képzés során, nagyobb részben pedig tartalékos képzés, továbbképzés keretében. Ennek számtalan összefüggése közül a későbbiekben részletesen ezen állomány politikai felkészítéséről szólnék, de már itt szeretném hangsúlyozni, hogy a hadtáp háborúra történő felkészítésében a tartalékos képzés meghatározó szerepet játszik. Ennek elősegítését láttuk a kiképzési felügyelő 1974. augusztus 31-én megjelent 0013. sz. utasításában, amellyel szabályozta az e téren előtűnk álló feladatokat. Annak érzékeltetésére, hogy milyen összetett feladatról van itt szó, példaként említhetnénk, hogy a tábori sebészeti kórházakhoz biztosított állomány között természetesen egyetlen műtős asszisztens sincs, akiket pedig erre a feladatra kell felkészíteni. De olyan eset is előfordult éppen a legutóbbi gyakorlaton a tábori hadtápnál, hogy a lebiztosított ember még nem is sorkatona és itt kellett letenni az „M” összekovácsolási gyakorlat során a katonai esküt. Azért is mert a lebiztosított állomány többsége továbbra katonai szolgálatát nem hadtápagegységben, vagy -szervezetben töltötte, teljesen érthető az a megállapítás, amely a hadtáp felkészítésében a tartalékos képzést meghatározónak tekinti.

A hadtáp felkészítésében elért eredmények részét képezik néphadseregünk hadrafoghatóságának és egyben szilárd alapját jelentik a megnövekedett követelmények teljesítésének. Jelen tervidőszak főbb célkitűzései – számbavéve, az elért eredményeket és a meglévő gondokat – határozta meg és elsősorban is arra irányulnak, hogy:

a) A biztosítandó csapatokkal, azokhoz igazodva képes legyen a hadtáp mozgósítás gyors és szervezett végrehajtására, szétbontakoztatására és a harctevékenység folyamatos hadtápbiztosítására.

b) További pontosításra kerüljön sor a harckészültségi és mozgósítási rendszert szabályozó intézkedések hadtáp követelményeiben. Korszerűsíteniünk kell a mozgósítás számvetéseinek rendjét, felül kell vizsgálnunk és konkrétabbá kell tennünk harckészültségi terveinket, biztosítanunk kell azok készenlétét.

c) Tovább kell szélesíteniünk a központ hadtáp anyagkészletének népgazdasági bázison történő tárolását, egyidejűleg folytatva a hadtáp anyagi-technikai készletek megalakulási-működési körletekbe történő decentralizálását. Javítanunk kell a nagytömegű anyagkiadások gyors végrehajtásának feltételeit. Korszerűsíteniünk kell az anyagtárolás körülményeit. Növelnünk kell a szállító, rakodó kapacitásunkat.

d) Tovább kell folytatnunk a tartalékos állomány felszereltségét, növelni kell a könnyen kezelhető készletek, komplettek szakosítását.

e) Fokoznunk kell az állomány, ezen belül is a tartalékos állomány képzésének, felkészítésének színvonalát. Fejlesztenünk kell a harckészültség ellenőrzésének hatékonyságát, ki kell dolgoznunk a harckészültséget egzaktabb módon bemutató mutatókat.

A részletesen felvázolt feladatok megoldásának útja egyrészt a hadtápbiztosítás általános fejlesztésének részeként a szolgáltatások korszerűsítésének eredményeként realizálódna már napjainkban is.

Egy másik jelentős része a szervezetek konkrét háborúra történő felkészítésének a programjában valósul meg, amelyből a továbbiakban az állomány politikai felkészítésének kérdéseivel, különösen a tartalékos állomány körében folyó politikai munkával kívánunk foglalkozni.

Találmányunkban mintegy tíz év tapasztalatait, a miniszteri szemléket és ellenőrzéseket, valamint a csapatoknál és a táborig hadtápnál lefolytatott komplex és szakharcászati gyakorlatok főbb tanulságait vettük számba. Így az 1968-ban TRANZIT fedőnévvel megrendezett egyoldalú, kétfokozatú parancsnoki törzszervezési és „M” összekovácsolási, közlekedési rendszer és IÁK bemutató gyakorlatot, a Komplexitás, az Óceán hadijáték, az újabb TRANZIT gyakorlatot, az 1977-ben megrendezésre került és bemutatott hadsereg-, hadosztály- és ezredközti rendszergyakorlatot, a hadosztály ellátó zászlóalj bemutató gyakorlatot, valamint a táborig hadtáp anyag- és rendszerszervezés gyakorlatát kísértük figyelemmel. A pártpolitikai munka szervezésének tapasztalatai során feldolgoztuk a Politikai Főcsoportfőnökség által 1975-ben szervezett Forrás elnevezésű hadijátékot.

B) Az állomány felkészítésének politikai feladatait a lakosság honvédelmi felkészítése során elért eredmények figyelembevételével és a tartalékos állomány képzésének, továbbképzésének rendjében kialakult lehetőségek számbavételével szervezzük.

Bevezetőben szeretnénk kiemelni, hogy e feladat megoldásában a békében élő hadtápszervezetekre hárul a munka dandárja és persze az itt dolgozók előrelátó tervező, szervező munkájának eredményeként teremtnék meg azok a feltételek, amelyek közepette eredményesen folyhat a tartalékosok felkészítése. Most mégsem foglalkozunk az állandó állomány körében folyó politikai munkával, hanem figyelmünket a tartalékosok körében megoldásra kerülő feladatokra fordítjuk. Ezen belül is a tapasztalatokra támaszkodva, valamint a politikai főcsoportfőnök elvtárs 1976 szeptember 3-án megjelent 0020. sz. utasításában megfogalmazott követelmények megvalósítására irányuló törekvéseket szeretnénk számba venni.

1. A tartalékos állomány körében folyó politikai nevelőmunka célkitűzései és megvalósításuk sajátos összefüggései.

A tartalékosok körében folyó politikai munka célkitűzései pártunk törekvéseiből és határozataiból fakadnak, egyrészt a Politikai Bizottság 1967 március 7-i határozata, másrészt a legfelső katonai és politikai vezetés utasításaiban és parancsaiban fogalmazódtak meg.

Ezek a célok a korszerű harc sikeres megvívásához nélkülözhetetlen politikai, erkölcsi, pszichikai és fegyelmi követelmények megteremtésére irányulnak, és igen körültekintő szívós munka eredményeként biztosíthatók.

Az elmúlt esztendő meggyőzően bizonyították, hogy a hadtápállomány körében végzett politikai munka elválaszthatatlan része a szervezetek háborúra történő felkészítésének, de annál több. A jól szervezett politikai felvilágosító nevelőmunka visszahat a szervezet felkészítésének valamennyi kérdéseire és azt kedvezően befolyásolja.

A politikai munka tartalmi feladatait illetően hosszú időn keresztül zavarólag hatott az a törekvés, amely a politikai munkát az elképzelt hadművelleti helyzetből kiindulva határozta meg. Ez a szándék a propaganda és felvilágosító munka konkrét kérdéseinek meghatározásában nem nyújt kielégítő támpontokat és ez igen gyakran gondot is okozott a feladatok közvetlen végrehajtásában. *Több gyakorlat, összevonas és továbbképzés arra tanított meg bennünket, hogy a politikai munka tartalmát elsősorban is az adott időszak valóságos helyzete, a párt soronlevő célkitűzései, hazánk belső kérdései és a nemzetközi helyzet aktuális eseményei kell, hogy képezzék.*

Ezek a tartalmi, a valóságos, az éppen adott helyzetre vonatkozó kérdéseken belül kell különösen nagy figyelmet fordítani a honvédelmi és benne az adott szervezet, az adott feladat jelentőségére, annak megértetésére és elfogadtatására. Egy példa: a TRANZIT-76 gyakorlat politikai munkájának tartalmi feladatait pártunk XI. kongresszusán elfogadott határozatok, ezen belül az V. ötéves terv céljai, benne a honvédelmi célok, valamint az SZKP XXV. kongresszusának, az Európai Kommunista és Munkáspártok berlini konferenciájának anyagaira épültek. Vagy egy frissebb példát említve, a TRANZIT-77

gyakorlat politikai munkája a NOSZF 60. évfordulójára történő felkészülés jegyében szerveződött.

Hangsúlyoznánk tehát a politikai munka tartalma az adott politikai helyzetből, az adott időszak aktuális politikai céljaiból fakadnak.

Ezzel egyidejűleg és a kérdések feldolgozásának részeként kerül sor olyan feladatok végrehajtására is, amelyek természetesen kiegészítik a fent felsorolt célokat és tulajdonképpen ezek képezik a politikai munka sajátosságait. Olyan kérdéseket kell feldolgozni, amelyek a bevonult tartalékos állomány körében:

- erősítik a haza fegyveres védelméért érzett közvetlen és személyes felelősséget, azt a tudatot, hogy a békés építő munka mellett készen kell állni a fegyveres védelmére is,

- amelyek szilárdítják a tartalékos állomány kötődését fegyverneméhez, alakulatához, ahhoz a csapathoz, amelynek állományával együtt kell készülnie egy esetleges küzdelemre,

- figyelembe véve, hogy szervezeteinkhez lebiztosított állomány többsége nem hadtápalagysághoz kapott kiképzést, nem ott teljesített szolgálatot, olyan ismereteket kell részükre biztosítani, amelyek segítenek megérteni a hadtápbiztosítás fontosságát és jelentőségét, a fegyveres harc megvívásának érdekében,

- végül azokat az ismereteket és jártasságokat is ki kell alakítani a vezető állomány körében, amelyek az emberek között folyó politikai munka szervezéséhez és végrehajtásához nélkülözhetetlenek.

Ha nem is vázoltuk fel a politikai munka sajátosságainak valamennyi összefüggéseit, de úgy gondoljuk, érzékelhetően tudunk képet adni, hogyan is formálódik annak tartalma az emberek felkészítése során.

Megfigyeltük azt is, hogy korábban a politikai munka végzésének egyik komoly nehézségét az okozta, hogy gyakran hosszasan kellett magyarázni az adott bevonulás, mozgósítás, vagy továbbképzés szükségességét. Ma a többségnél ez önmagától érthető és elfogadott dolog, azok az apró kellemetlenségek, amelyek a mindennapi tevékenység megszakítottasából fakadnak, nem bírnak politikai jelentőséggel. A köznap nyelven úgy fogalmaznak az emberek: „inkább ezt csináljuk, mintsem, hogy komoly legyen a helyzet”.

Ez a jó közhangulat méginkább arra kötelez bennünket, hogy körültekintő, megalapozott és magas színvonalú oktató-nevelőmunkát végezzünk körükben.

A politikai munka lényegi összefüggéseit érintő nemegyszer kényes kérdéssé váló probléma vissza-visszatérő módon egyrészt a tartalékos állomány foglalkoztatása, másrészt a róluk történő gondoskodás kérdése. Mindkettő rendszerint azért válik politikai problémává, mert a foglalkoztatás és a gondoskodás terén elkövetett hibák rossz közvéleményt, hangulatot teremtenek az emberek körében és legtöbbször egy közvetlen érdek érvényesülése mellett alapvető érdeket érint.

A háborúra történő felkészítésnek számtalan kérdése közül jelentősek azok a munkák, amelyeket az anyagok tárolása, karbantartása, szállításra történő előkészítése és más egyéb cél érdekében el kell végezni. Ezt a mi szervezeteink is csak a tartalékos állomány közreműködésével képesek elvégezni és akár a kiképzés részeként, akár az anyagtárolás érdekében szervezett munka részeként kerül megszervezésre. Ezt is elfogadják a tartalékos katonák és nagy többsé-

gük igen becsületesen eleget tesz ezeknek a feladatoknak is. De, és bármennyire is vitatkozunk ezzel, ezeket a feladatokat meg kell értetni a tartalékos állománnyal, a végrehajtás érdekében meg kell nyerni őket és szervezni kell munkájukat. Még most is előfordul olyan megnyilvánulás, hogy nem kell agítani az embereket, ez a feladat és végezzék el.

Köztudott azonban, hogy még a magától érthető feladatokat is el kell az emberekkel, a végrehajtókkal fogadtatni. Hátha még az a feladat lehet, hogy a katonai szervezet számára kézenfekvő, de a tartalékos, akit bemozgósítunk éjszaka, majd a katonai ismeretek fejlesztésének égisze alatt napokon vagy heteken keresztül dolgoztatunk, miközben a legminimálisabb változásokat nem ismeri meg bentléte során, nem tekinti egyáltalán természetesnek ezt és azért igen nagy körültekintéssel kell ezeket a munkákat szervezni körükben.

Ugyancsak ezzel függ össze a róluk való gondoskodás problémája. Minden tartalékos és hadba kerülő szervezet tudomásul veszi a „tábori”, a mostohább ellátás kisebb-nagyobb kényelmetlenségeit. Ezeket természetesnek tartja a gyakorlat során is. Amikor azonban a katonai felkészítés, a gyakorlati feladatokat felváltja pld. a raktár építésének, vagy egyéb tartós időszakra vonatkozó feladatoknak a végrehajtása, az emberek kényelmetlennek tartják a gyakorlaton nyújtott feltételeket.

Számba véve ezeket a gondolatokat, a tartalékos állomány munkáját és ellátását szervezők körében a dolog teljes komolyságával kell láttatni azt, hogy az adott pillanat eredménye, az a haszon, amely így származik, sokkal több kárt eredményezhet a honvédelem ügyének.

Annak, amelyet ma nálunk az emberek nemcsak szentnek, hanem olyan dolognak tekintenek, amelyért ha kell, áldozatokat is hoznak és a célok, a feladatok megértését követően is a hozzá tartozó feltételek megteremtése alapján becsületesen elvégezzék.

Visszatérve azokra a törekvésekre, amelyeket a politikai munka sajátosságainál felvázoltunk, hangsúlyozni szeretnénk, hogy egyre több tapasztalatot halmoztunk fel a megoldás mikéntjére vonatkozóan is. Néhányat szeretnénk felsorolni. Így igen fontos és jó hatással alkalmaztuk azokat a tájékoztatókat és előadásokat, amelyekkel bemutattuk a legutóbbi évek hadsereg-fejlődését és érzékeltettük a további célkitűzéseket. Ennek kettős hatását értük el. Az olvasó közvetlenül meggyőződhetett arról, hogy a hadseregbe szánt összeggel jól gazdálkodunk, másrészt erősítettük bizalmát, a hadsereghez való kötődését.

Ugyancsak nagy jelentősége van azoknak a tájékoztatóknak, amelyeket a hadtápszolgálat helyéről és szerepéről tartottunk a korszerű harc megvívásának érdekében. Ennek a munkának az érzékeltetése, az adatok és számok által mutatott nagyságrendje, valamint a megoldáshoz szükséges hallatlan erőfeszítés bemutatása feloldotta az egyes szolgáltatásokhoz beosztottak idegenkedését is, és mindinkább azonosulva tudnak a rájuk háruló feladatokkal megbirkózni.

E két alapvető célkitűzés megvalósítása, amelyek kézzel foghatóan javítják tartalékos állományunk kötődését és elkötelezettségét a fegyveres védelem és ezen belül a hadtápszolgálat jelentős feladatainak vállalásaiban, igazán úgy tud kibontakozni, ha szoros kapcsolat teremődik meg az állomány körében folyó oktató-kiképző és a politikai munka között. A politikai felvilágosító munka építhet és felhasználhatja a katonai-szakmai képzés során nyert ismereteket, amelyek a legfontosabb mutatói a hadtápbiztosítás jelentőségének.

A tartalékos állomány körében folyó politikai nevelő munkában az alapvető tartalmi feladatokra csak hivatkoztunk, de szeretnénk külön is szólni azokról a törekvésekről, amelyeket az állomány internacionalista nevelése érdekében kifejtünk. A polgári életben a szocialista országok összefogásainak legkifejezőbb megnyilvánulása a KGST munkája és ez szimbolizálja elsősorban az emberek számára is az összefogás, a szolidaritás egy magasabb formájának tényét. Természetesen ismerik és fontosnak tekintik a Varsói Szerződést, annak politikai jelentőségét nagyra becsülik, de mint katonai összefogást, mint a szocializmus védelmének fegyveres bástyáját már kevésbé ismerik, számukra inkább elvonatkoztatott, többé-kevésbé távolabb eső dolog.

Mindez indokolja, hogy a tartalékos állomány körében a katonai szövetség rendszeréről többet, közelebbit, érzékelhetőbbet tudjanak meg. Ennek során számtalan lehetőség és eszköze van a pártpolitikai munkának, amelyek néphadseregünkben eredményesen érvényesülnek. Itt is célszerűnek tartjuk azonban, hogy a hadtápbiztosítás erős és szoros munkakapcsolatát is felhasználjuk e szövetségi rendszerhez való tartozás elmélyítésére, az internacionalista nevelés érdekében. A felvilágosító, agitációs munka mellett különösen eredményesek a tartalékosok képzésével foglalkozók testvéri alakulatainak, a hazánkban ideiglenesen állomásozó szovjet csapatoknak, az együttműködését, találkozását is felhasználni ebből a célból. E törekvés nagy szép példája volt a TRANZIT-77 gyakorlaton az az együttműködés, amely az üzemanyag-szolgálat területén a magyar és szovjet alegység között kialakult és amelyben a közös és pártpolitikai munka által egyeztetett programok, találkozók komoly segítséget nyújtottak e törekvések érvényesítése érdekében.

Ebbe az irányba hatnak azok a kezdeményezések is, amelyeket a hadtápvezetés és a csapathadtápban dolgozó vezetők a szovjet hadtápvezetőkkel a tapasztalatok cseréje során és más formákban is szorgalmaznak. Az elmúlt években pl. külön kiadványban a Hadtáp Pártbizottság kezdeményezésére összeválogatták a szovjet hadtápszervezetekben folyó pártpolitikai munka jó példáit, népszerűsítő cikkeket, amelyek segítik az e téren folyó munkát.

Igen jelentősnek ítéljük meg azokat a magas szintű tanácskozásokat, amelyek a Varsói Szerződés szintjén hadtáp, vagy szolgálati ágak tekintetében rendszeresen megrendezésre kerülnek. Igaz, még nem mindig találjuk meg a legmegfelelőbb formákat ezek népszerűsítésére és tartalmi vonatkozások lebontására a felvilágosító munka végzése során, de olyan források ezek, amelyekkel élni nemcsak lehet, hanem egyre inkább nélkülözhetetlenül szükséges.

Amikor arról szóltunk, hogy az emberek között folyó politikai munkát az adott időszak valóságos politikai céljaiból kell felépíteni, természetesen nem zártuk ki, ellenkezőleg, megalapozottabb módon kívántuk elvégezni a várható harchelyzetre történő felkészítést szolgáló pártpolitikai munkát. Elnézést kérünk e megkülönböztetésért, mert hiszen a valóságban ez a dolog nem választható szét, most csupán a szemléltetés céljából tesszük annak értékelése érdekében, hogy a háborúra történő felkészítése az embereknek a már említett politikai erkölcsi és fegyelmi tulajdonságok kialakítása mellett, vagy méginkább, azokon belül olyan konkrét követelményeket támaszt, amelyek szerepe elsősorban csak harchelyzetben bír nagy jelentőséggel.

Úgy gondoljuk, hogy a hadtápcapatok és -szervezetek sokrétűségéből számtalan követelmény fakad a harc megvívása közepette és figyelembe véve a szovjet háborús tapasztalatokat, ezeknek egynémelyikéről szólnánk. Az egyik

ilyen, gyakran a sokféle elfoglaltság mellett háttérbe maradó kérdés, a hadtápszervek harcbiztosításából fakadó követelmények. Még pontosabban, a személyi állomány felkészítése. A szovjet irodalomban gyakran olvashatunk azokról a hadtápkatonákról, akik hősiességgel vették fel a küzdelmet az ellenséggel szemben és tűntek ki a fasisztákkal vívott közelharc során. Várhatóan a hadtápszervezetek első sorban is diverziós csoportokkal kerülhetnek szembe, akik köztudottan jól felszerelt, a közelharcra szakszerűen kiképzett katonák.

Egy másik a politikai munkában is figyelmet kívánó kérdés a hadtáptevékenység rejtése, álcázása, amelynek persze vannak harcászati, úgymond vezetési követelményei, de az eredményesség nagymértékben a szervezetben dolgozó emberek fegyelmén alapszik. Erre azért is fel kell hívni a figyelmet, mert a hadtápbiztosítás igen nagy részben munkából, fizikai erő kifejtéséből áll, amelynek közepette bizony megfélemlítnek az álcázásról, a rejtésről. Egyik, másik összefüggése – ennél bonyolultabb – a korszerű harcra való elképzelés a mindennapi gondolkodás szintjén, – ahol is minden egyszerűsödik –, úgy formálódik, hogy a tömegpusztító fegyvereké a döntő szó és minden más egyre feleslegesebbé válik. Ennek cáfolataként megfigyelhetjük, hogy pl. a műszaki és vegyvédelmi képzés során milyen meglepetést váltott ki a katonákból az, hogy a különböző anyagok, és azok vastagsága mennyire csökkenti a tömegpusztító fegyverek hatását.

Sok harci tulajdonság közül nehéz megjelölni a hadtápszolgálat katonáinak legfontosabbjait, de miután a feladatvégrehajtás gyakori helyzetváltoztatással, sok esetben egymástól nagy távolságra történik, igen fontosnak tartjuk az önállóság, a kezdeményezőkézség és felelősségvállalás fejlesztését, szilárdítását körükben.

A fentieket összefoglalva tehát minden törekvésnek arra kell irányulnia, hogy a hadtápbiztosítás valamennyi láncszemében alapvető törvénnyé váljék az anyagellátás megszakítás nélküli, időben történő biztosítása, a sebesültek időben történő ellátása. Ehhez nagyfokú szervezethezesség mellett nélkülözhetetlen szerepet játszanak a katonák öntevékeny kezdeményezői is.

A személyi állomány politikai felkészítésének tartalmi feladatait és a hadtápszolgálattal összefüggő sajátosságait olyan rendszerrel és formákkal valósítjuk meg, amelyek az állomány összetételét és a rendelkezésre álló időt messzeemenően figyelembe veszi. A hadtápszervezetek állománya a csapatok állományához képest idősebb katonákból tevődik össze, amit a politikai nevelőmunkánknál is figyelembe kell vennünk. Ezt a tényt később a tartalékos politikai munkások összetételénél még el fogjuk mondani. A rendelkezésre álló idő tekintetében itt a 12 hónapos tartalékos tisztképzéstől az egynapos „M” szemlélig rendkívül sajátos, az adott képzésformához igazodó politikai nevelőrendszer és eszköztára alakult ki.

Befejezésül az állomány politikai felkészítésének tartalmi és módszertani kérdéseinek alakítása és formálása tekintetében még szólnunk kell annak jelentőségéről, amely azzal kapcsolatos, hogy a hadtápbékében és háborúban fontos összekötő láncszem a hadsereg és a népgazdaság között. Ennek a kapcsolatnak politikai jelentősége van és erre a kapcsolatra nagy figyelmet kell fordítanunk. Arra kell törekednünk, hogy ez a kapcsolat erősítse a dolgozók körében folyó, az egész lakosság honvédelmi felkészítését szolgáló munkát és ugyanakkor erősítse a hadsereg és a nép kapcsolatát, amely fontos forrása politikai követelményeink maradéktalan érvényesülésének. A politikai felkészítés fontos tényezőjéről, a politikai munkások helyzetéről kívánunk a következőkben szólni.

2. A tartalékos állomány körében folyó politikai munka szervezésének, irányításának és végrehajtásának kiemelkedően fontos szereplője a tartalékos politikai munkás.

A szervezetek háborúra történő felkészítésének ez egy jelentős sajátossága, amely meghatározott feladatokat ró az előkészítésre és a végrehajtásra egyaránt. A politikai munkás állomány biztosítása a hadkiegészítők útján történik, a közismert és a tartalékos tisztekre vonatkozó általános alapelveknek megfelelő módon. Tapasztalataink azonban arról győztek meg, hogy a hadtápszervezetek politikai állományának kialakítása a korábbinál nagyobb figyelmet érdemel, mert azzal a kérdés még nem rendeződött el, hogy egy-egy hadtápszervezetet beazonosítsanak a csapatszervezet valamelyik szintjébe, és ennek megfelelően választják ki a politikai munkásokat. Ugyanis a hadtáp néhány szervezetét kivéve, amelyek zászlóalj, vagy ezred szervezetben is funkcionális feladatkörben dolgoznak, a többség sajátos, olyan funkció ellátását végzi, amelyik lényegesen befolyásolja az ott folyó politikai munkát és ez persze eltérő, esetleg nagyobb követelményeket állít az ott dolgozó politikai munkással szemben.

Mindzeket figyelembe véve, jelentős az a fejlődés, amelyet a tartalékos politikai munkások felkészítése során az elmúlt tíz évben elértünk. Csak ennek érzékeltetése céljából idéznénk az 1969-ben végrehajtott gyakorlat összefoglaló értékeléséből (Jelentés a Tranzit fedőnevű gyakorlat pártpolitikai munka tapasztalatairól. G/002173/76. 6. sz. melléklet), amelyben arról olvashattunk, hogy a bevonult politikai munkások nem rendelkeznek a munkájukhoz szükséges okmányokkal, többségük még nem vett részt gyakorlaton, hogy jó néhányan más feladatok végrehajtásával foglalták el magukat. De az 1971-es Komplexitásról készült jelentésben (Jelentés a Komplexitás gyakorlattal kapcsolatos következtésekről G/002173/73.-11. sz. melléklet) a bevonult politikai munkások megítélése során megállapították, hogy sokukra a képzetlenség, tájékozatlanság, a módszertani gyakorlatlanság volt jellemző. De még az is előfordult, hogy ezen a gyakorlaton a mozgósítást követő harmadik napon fedeztek fel olyan behívott pártmunkást, akiről nem is tudtak, ill. kerestek olyan beosztásba levő politikai munkást, akit pedig nem hívtak be. Az 1972-es Tranzit gyakorlat (Jelentés a Tranzit-72 gyakorlat pártpolitikai munkájának néhány tapasztalatáról. G/002173./73.-17 sz. melléklet) még mindig arról ad számot, hogy a tartalékos politikai munkások kétharmada nem vett részt korábban ilyen beosztásban, összevonásokon, gyakorlatokon, továbbképzéseken.

A Forrás-75 megrendezéséig ezek a problémák nagymértékig elrendeződtek. Mindenek előtt a szervezetek építésének és szilárdításának folyamata lényegében befejeződött és ehhez igazodva a politikai szervezetek és politikai munkások feltöltése is befejeződött.

Kialakult a politikai munkások képzésének és a gyakorlatokra történő felkészítésének általános rendje és lényegesen javult összetételük, különösen katonai felkészültségük.

A Forrás-75 megrendezéséig a politikai állomány mintegy 50%-a vett részt továbbképzésen, „M” pk-i eligazításon, ellenőrző szemlén, összekovácsolási gyakorlaton. Az állomány eü. állapotát is jónak értékeltük. Korösszetétel tekintetében bár népköztársaságunk tartalékos tiszti állományánál náluk idősebb korosztály szolgál, helyzetüket kilegítőnek tekintjük. Mintegy 32%-uk 35 év alatt van, 32% 45 év alatt és 36%-uk meghaladja a 45 életévet. A rendfokozati

arányok tekintetében elég nagy elmaradás volt érzékelhető. A tartalékos politikai munkások 41⁰/₀-a alhdgy.-i, 18⁰/₀-uk hdgy.-i és 13⁰/₀ fhdgy.-i rendfokozatban volt. (Jelentés az MNHF-ség „M” szervezetének és tartalékos politikai munkás állomány helyzetének megítéléséről G/003667/h/75.)

Úgy ítéljük meg, hogy a Forrás gyakorlat lehetőséget nyújtott és kötelezett bennünket egyrészt a tartalékos politikai munkások felkészítésében és helyzetükben elért fejlődés reális számbavételére és másrészt megalapozta a további előrelépés irányait. Ezen belül a legfontosabb a minőségi fejlesztés feltételeinek kialakítása és ennek nyomán a felkészítés minőségi összefüggéseinek fejlesztése, erősítése.

A gyakorlat több fontos összefüggésre hívta fel a figyelmünket, amelyből a következtetések számos tennivalót jelöltek az elmúlt két esztendő fejlesztési programján belül. Néhányat ezek közül kiemelve:

a) A mozgósítás során felállításra kerülő nagyszámú szervezet állományának túlnyomó többsége tartalékos tisztek, politikai munkások vezetésével jön létre és kezdi el munkáját. A Tábori Hadtápfőnökség szervezetében állománytábla szerint meglévő 316 politikai munkásból mindössze 41 fő lett ht. tisztekből biztosítva. Ugyanakkor van néhány olyan kulcspozíció, amelyek vagy a szervezet funkciójából, vagy szintjéből fakadóan a politikai munkában jobban felkészült, nagyobb tapasztalattal rendelkező politikai munkást kíván. Példaként a kórházbázis főnökségeket, vagy az osztályozó-kiürítő állomásokat említenénk, ahol is ez az igény különös erővel megfogalmazódott. Erre vonatkozóan kerestük a megoldást. Az az igazság, hogy az általunk feltételezett lehetőség az, hogy több ht. állományú politikai munkást kapjunk, nem realizálódott, ellenkezőleg, a legutóbbi változások is inkább ellenkező irányúak. E tekintetben a Politikai Főcsoportfőnökség adhat csak számunkra segítséget. Valószínűbb azonban – a lehetőségek számbavétele alapján –, hogy a megoldás kulcsa abban rejlik, hogy ezeket a posztokat továbbra is tartalékos politikai munkásokkal kell feltöltenünk, csak lényegesen magasabb követelménytámasztásnak kell át-hidalni a felsorolt problémát.

b) Az előbbi kérdéssel kapcsolatos az a megállapításunk is, hogy a tartalékos politikai munkások felkészítésének rendjét tovább kell korszerűsíteniünk. Egyik lényeges megoldásnak e területen a tanfolyamszerű továbbképzés bevezetését tekintettük elsősorban is a vezető beosztásban levők megalapozottabb felkészítése céljából. Ennek bevezetésére 1976-ban került sor, amikor is mintegy 30 fő részére 3 hetes tanfolyam keretében megszerveztük és 1977-ben tovább folytatjuk, politikai munkásaink magasabb szintű képzését. Ennek első tapasztalatai is feldolgozásra kerültek. Világossá váltak azok a gyakorlati kérdések, amelyek számbavétele elengedhetetlen a tanfolyamok szervezése során. Így pl. eldöntöttük, hogy a politikai munkások melyik szintjét melyik szervezetből fogjuk behívni. A szervezés során tisztázódott, hogy a behívásra kerülők a korábbi években különböző módon voltak foglalkoztatva és ezért néhányat a Honvédelmi Törvénynek megfelelően nem lehetett ebben az évben behívni. Igen nagy volt a behívottak felkészültségbeli különbözősége, amely egyaránt vonatkozott a politikai és katonai ismeretekre és a gyakorlati jártasságukra. Legfőbb gondot jelentette a hadtápbiztosítás területén tapasztalható járatlanságuk a hadtápszervek és alakulatok háborús alkalmazásának és működésének

kérdésében. Ugyancsak kevés ismeretük van a hadseregben folyó pártpolitikai munkáról, lehetőségéről, a párt- és KISZ-szervezetek működési rendjéről, a magasabb harcászaltság időszakára meghatározott politikai munka követelményeiről.

Végül mint állandóan ható tényezővel a lebiztosított politikai munkások nagyarányú fluktuációjával is számolni kell. Ez a gond, de a rendfokozati elmaradás és más probléma is azt mutatja a számunkra, hogy a tartalékos tisztekkel történő foglalkozás tartalma és módszertana bár sokat fejlődött és kialakultnak tekinthető, azonban lényeges változásra van szükség a szervezetek és intézetek, nem utolsósorban az irányító politikai szervek és tartalékos politikai munkások kapcsolatában. Tényleges, és munkakapcsolat megteremtésére van szükség. Arra, hogy pl. egy-egy beosztásba történő szervezés vagy áthelyezésről az alakulat ne utólag egy változásjelentés kapcsán tájékozódjon, hanem annak a döntésnek a kialakításában is részt vegyen. (Jelentés az 1976 novemberben megrendezett továbbképző tanfolyamról. G/004032/76.)

c) Már említettük, de vissza kell térnünk arra a problémára, amely a tartalékos politikai munkások kiválasztásával kapcsolatos. A Forrás-75, de különösen a Tranzit-76 – amelynek néhány fontos összefüggésére még visszatérünk –, láttatta velünk, hogy a Tábori Hadtáp szervezeteknek tényleges háborús feladatait még nem vették vizsgálat alá abból a megfontolásból, hogy azok az általános követelményeken túl milyen speciális feladatokat állítanak a politikai munkával, a politikai szervezetekkel és a politikai munkásokkal szemben. Ezért a Tranzit-76-ot követően valamennyi szervezet tényleges politikai vezetőit és munkatársait megbíztuk ezzel a feladattal. Komoly elemzésnek vetették alá ennek során az adott szervezetek háborús alkalmazásának, működésének programját, azokat a hatásokat, amelyek a szervezeteket működés közben érinteni fogják és erre támaszkodva jelölték meg a pártpolitikai munka olyan sajátos követelményrendszerét, amely egyrészt a tartalékos állomány kiválasztása, másrészt a felkészítésük lényeges adalékát szolgáltatja. Ezek a sajátosságok különösen a politikai munka irányításának lehetőségeit, a munka tartalmi differenciáltságának szükségességét, a szervezet területi működési körzetét figyelembe véve bírnak nagy jelentőséggel.

Egy másik nem kevésbé fontos tennivalónk abból a helyzeti lehetőségből származik, hogy tartalékos bázisaink ilyen széles körű munkát végezve minden évben jelentős számban kiképeznek, ill. átképeznek tartalékos tiszteket. A különböző szolgálatokhoz kiképzésre kerülők között minden esetben megtalálhatók azok, akik pártmunkás gyakorlatuk és hivatásuk alapján szívesen vállalnak és nagy hozzáértéssel végeznének politikai munkát, „M” beosztásuk során. Ezért ezek kiválasztása és irányítása tovább javíthatja a hadtápszervezetek politikai állományának felkészültségét, hozzáértését.

Befejezésül a tartalékos politikai munkások felkészítésének kérdéséről még el kell mondanunk azt is, hogy csak az utóbbi években sikerült általános gyakorlatként elfogadtatnunk, hogy a gyakorlatokat megelőző parancsnoki kiképzésekre a politikai munkások is behívásra kerüljenek és ezzel a mozgósítás pártpolitikai munkáját is felkészültebben végezzék. Ezzel azonban elérkeztünk a következő fő kérdésünkhöz, amelyen belül a gyakorlatok pártpolitikai munkájának kérdéseiről szeretnénk szólni.